

การศึกษาห่วงโซ่อุปทานกองทุนหมู่บ้านเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการจัดการ
สถาบันการเงินชุมชน ด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 2

SUPPLY CHAIN STUDY OF VILLAGE FUND TO ENHANCE COMMUNITY
FINANCIAL INSTITUTIONS' MANAGEMENT EFFICIENCY THROUGH
SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY, NATIONAL VILLAGE AND URBAN
COMMUNITY FUND OFFICE, BRANCH 2

กิงดาว จินดาเทวิน¹, อีราวัฒน์ ชมระกา¹, สุทธิรัตน์ พลอยบุตร¹, ศิริกานดา แหยมคง¹ และ วิไลวรรณ ศรีหาดา¹
¹คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Kingdao Jindatewin¹, Irawat chomraka¹, Sutthirat Ploybut¹, Sirikanda Yaemkong¹ and
Wilaiwan Srihata¹

¹Faculty of Management Science Uttaradit Rajabhat University

(Received: December 29, 2020; Revised: May 17, 2021; Accepted: June 27, 2021)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาห่วงโซ่อุปทานกองทุนหมู่บ้านและระดับประสิทธิภาพการจัดการสู่สถาบันการเงินชุมชนด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) สาขา 2 ในพื้นที่ 6 จังหวัด คือ กำแพงเพชร ตาก สุโขทัย น่าน แพร่ และอุดรธานี ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ประธานหรือตัวแทนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 36 ราย ใช้แบบสัมภาษณ์โดยการสนทนากลุ่มย่อยและแบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 378 ราย สุ่มตัวอย่างแบบสะดวก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ วิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ วิเคราะห์ความแปรปรวน และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการเงินทุนตามห่วงโซ่อุปทานกองทุนหมู่บ้าน มี 4 กิจกรรม คือ การจัดหา การขนส่งหรือเคลื่อนเงินทุน การจัดเก็บเงินทุนสำรองและการกระจายเงินทุน ห่วงโซ่อุปทานกองทุนหมู่บ้านประกอบด้วย ผู้จัดหา ผู้สนับสนุนเงินทุนให้แก่กองทุนหมู่บ้าน นำไปดำเนินงานภายในห่วงโซ่อุปทานภายในเพื่อจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน และเคลื่อนย้ายสู่ลูกค้า คือ ให้กู้ยืมแก่สมาชิกกองทุน และลงทุนตามโครงการประชารัฐ โดยอาศัยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลของการศึกษาระดับประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านสู่สถาบันการเงินชุมชนด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ สทบ. สาขา 2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อระดับประสิทธิภาพในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า เงื่อนไขคุณธรรมและประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านสู่สถาบันการเงินชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงส่งผลต่อระดับประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านสู่สถาบันการเงินชุมชน ได้ร้อยละ 71.7 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และ $R^2 = .721$

คำสำคัญ: ห่วงโซ่อุปทาน, กองทุนหมู่บ้าน, สถาบันการเงินชุมชน, ประสิทธิภาพการจัดการ, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ABSTRACT

The purpose of this research was to investigate village funds' supply chain to enhance their community financial institutions' management efficiency through Sufficient Economy Philosophy of National Village and Urban Community Fund Office, Branch 2 responsible for 6 provinces including Kamphaeng Phet, Tak, Sukhothai, Nan, Phrae, and Uttaradit. The key informants were 36 village funds' chairmen or representatives, providing information via focus group with structured-interview schedule. Questionnaires were sent to the sample of 378 village fund members. The data were analyzed by descriptive statistics, multiple regression analysis, ANOVA, and content analysis.

The results showed that capital management of village funds' supply chain comprised 4 activities: procurement, transportation, warehousing, and distribution and village fund supply chain started from suppliers providing capital to village funds, then the capital was managed through their internal supply chain that aimed to allocate the capital to their customers by lending to their village funds' members and investing in People's State projects (called Pracha Rat) on the basis of sufficient economy philosophy.

The results revealed that the effectiveness level of village fund management community financial institutions management on Sufficient Economy Philosophy practice Branch 2 were as follows: most respondents highly agreed with the efficiency level in all aspects. Considering each aspect moral conditions and effectiveness of Village Fund Management through community financial institutions' management had the highest mean score, and Sufficient Economy Philosophy affected the effectiveness of community financial institutions' management at 71.7 percent, 0.05 significant level and $R^2 = 0.721$

Keywords: Supply Chain, Village Fund, Community Financial Institutions, Management Efficiency, Sufficiency Economy Philosophy

บทนำ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (กทบ.) ผ่านการจัดตั้งมาเป็นเวลา 17 ปี โดยรัฐบาลได้ให้การสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนแก่กองทุนหมู่บ้านมาเป็นระยะ ๆ ปัจจุบันมีกองทุนหมู่บ้านรวมทั้งสิ้น 79,593 กองทุน มีเงินทุนหมุนเวียนกว่า 3 แสนล้านบาท การศึกษากองทุนหมู่บ้านโดยสรุปถึงข้อดี คือ เงินงบประมาณได้ส่งถึงมือประชาชนโดยตรง สร้างโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับประชาชนนำไปพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ในชุมชน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ส่วนข้อเสีย คือ กองทุนมีหนี้ค้างชำระ การกักเงินไม่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของ

กองทุน ขาดการสนองประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เกิดวงจรหนี้พอกพูน เป็นปัญหาการดำเนินงาน โดยภาพรวมของกองทุนหมู่บ้านทั่วทั้งประเทศ (Thaipublica, 2558) รศ.ดร.นที ขลิบทอง ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) กล่าวว่า กองทุนหมู่บ้านถูกตั้งมาเพื่อแก้ปัญหาให้ชาวบ้านมีแหล่งทุน สามารถเข้าถึงเงินกองทุนในการสร้างอาชีพ แก้ปัญหานั่นคือการขาดและให้ผลตอบแทนเป็นสวัสดิการ นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมความดีในหมู่บ้าน ฉะนั้นมาตรการของรัฐ 3 ประการ คือ 1) จะทำอะไรให้กองทุนสามารถสร้างเงินเองได้ไม่หวังพึ่งรัฐบาลเพิ่มเงินอุดหนุนตลอดไป 2) ทำอย่างไรให้การกู้เงินทำโครงการเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และ 3) กองทุนหมู่บ้านสามารถสร้างประโยชน์ให้เกิดสวัสดิการมากยิ่งขึ้น มีความเข้มแข็ง เพราะมีเงินหมุนเวียนกลับเข้ามาสร้างประโยชน์มากขึ้น รัฐบาลจึงมีแนวคิดที่เรียกว่า มิติตามแนวทางประชารัฐ โดยให้กองทุนหมู่บ้านสามารถมีโครงการของตัวเองได้ เช่น ร้านค้าชุมชน ทั้งนี้รัฐบาลสนับสนุนกองทุนสหกรณ์และสหกรณ์สหกรณ์ว่าเงินก้อนนี้ต้องทำเพื่อส่วนรวม ห้ามกู้ ห้ามปล่อยกู้ ห้ามซื้อของแจกกัน ตามคำขวัญที่ว่า “รายได้สู่ชุมชน สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน” (ไทยรัฐฉบับพิมพ์, 2561)

แนวคิดและการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านได้เรียนรู้แนวคิดธนาคารคนจนของมูฮัมหมัด ยูनुส เจ้าของโมเดลธนาคารกรามีน กองทุนนี้จะออมทรัพย์ของประชาชนชาวไทย อาทิ ครูชบ ยอดแก้ว (สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม, มปป.) และพระอาจารย์สุบิน ปณีโต แม้จะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันไปบ้าง ผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ผ่านมาได้ประสบผลสำเร็จและล้มเหลว ในปี พ.ศ. 2558 รัฐบาลได้เสนอแก่ พ.ร.บ.กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ยกย่องกองทุนหมู่บ้านเป็นสถาบันการเงินชุมชนเพื่อเศรษฐกิจพอเพียง โดยโอนนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า และให้การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมีความมั่นคง เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อเป็นที่ยอมรับทั่วไปในการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานกองทุนหมู่บ้านเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการจัดการสู่การเป็นสถาบันการเงินชุมชน ทั้งนี้ สทบ. สาขา 2 ซึ่งรับผิดชอบในการกำกับดูแลกองทุนหมู่บ้าน 6 จังหวัด ได้แก่ กำแพงเพชร ตาก สุโขทัย น่าน แพร่ และอุดรดิตถ์ จำนวน 4,722 กองทุน การดำเนินงานที่ผ่านมากองทุนหมู่บ้านประสบปัญหาไม่แตกต่างกัน รัฐบาลได้สนับสนุนงบประมาณ ซึ่งเงินดังกล่าวไม่เพียงพอต่อการกู้ยืมของสมาชิกและการใช้หนี้คืนเป็นรายปี ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน จากการสัมภาษณ์เบื้องต้นนายเกียรติศักดิ์ ทองสุระวิโรจน์ หัวหน้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 2 ถึงปัญหาของกองทุนหมู่บ้านทั้ง 6 จังหวัดพื้นที่รับผิดชอบ พบว่า มีปัญหาในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย การใช้กฎหมาย การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการทุจริตไม่โปร่งใส ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตามกำหนดระยะเวลาเกิดหนี้สินค้างชำระ คณะกรรมการกองทุนไม่สามารถใช้หลักการและเหตุผลโต้แย้งหรือขัดความต้องการของประชาชนได้

จากนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบันที่มีโครงการขับเคลื่อนเพื่อเพิ่มศักยภาพให้แก่หมู่บ้านและชุมชน ตามโครงการเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ 15,000 ล้านบาท ซึ่งเป็นโครงการขยายผลและต่อยอดโครงการที่ได้ดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 ทั้งนี้ สทบ. สาขา 2 ได้มีการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อยกระดับขึ้นเป็นสถาบันการเงินชุมชนโดยมีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ผ่านการอบรมหลักสูตร สถาบันการเงินชุมชนต้นแบบตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551-2561 รวม 436

แห่ง จากกองทุนหมู่บ้าน 6 จังหวัด จำนวน 4,722 กองทุนที่อยู่ในความรับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 9.23 เท่านั้น (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 2, 2562) ยังต้องมีการพัฒนา กองทุนหมู่บ้านของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 2 ให้ได้ยกระดับสู่สถาบัน การเงินชุมชนด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้นตามนโยบายรัฐบาลต่อไป ตลอดจนเป็นความ ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ในฐานะสถาบันการศึกษาเพื่อ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญ ในการศึกษาห่วงโซ่อุปทานกองทุนหมู่บ้านที่มีการเชื่อมโยงกิจกรรมภายในและภายนอก ระดับ ประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านสู่สถาบันการเงินชุมชนด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการเสนอแนวทางแก้ปัญหาเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติในการยกระดับประสิทธิภาพการ จัดการกองทุนหมู่บ้านสู่สถาบันการเงินชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาห่วงโซ่อุปทานกองทุนหมู่บ้าน ของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ สาขา 2
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านสู่สถาบันการเงินชุมชนด้วยหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ซึ่งศึกษากองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 2 จากกองทุนหมู่บ้าน 6 จังหวัดมีจำนวน 4,722 แห่งและ ศึกษาจากที่ยกระดับเป็นสถาบันการเงินชุมชน 131 แห่ง (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ สาขา 2, 2562)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพประชากรที่เป็นเป้าหมายการวิจัยได้แก่ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นประธาน หรือตัวแทนจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ยกระดับเป็นสถาบันการเงินชุมชน 131 แห่ง จังหวัดละ 6 กองทุนรวม 36 ราย โดยเลือกแบบเจาะจงพื้นที่ที่มีศักยภาพการยกระดับเป็นสถาบันการเงินชุมชน เพื่อให้ครอบคลุมกิจกรรมของกองทุนหมู่บ้าน และการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรคือกรรมการและ สมาชิกของสถาบันการเงินชุมชน 131 แห่ง เนื่องจากในระหว่างปีสมาชิกมีการปรับเปลี่ยนเข้าออก บ่อย ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีใช้สูตรไม่ทราบประชากรที่แน่นอนที่ระดับความ เชื่อมั่นร้อยละ 95 คำนวณได้ 384 ตัวอย่าง และสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็นด้วยวิธีการสุ่ม อย่างสะดวก (วุฒิ สุขเจริญ, 2561) แต่การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ขนาดตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

- 2.1 แบบสอบถาม เป็นการสอบถามความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ในฐานะใช้ บริการกิจกรรมของสถาบันการเงินชุมชน ในประเด็นที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการสถาบันการเงิน ชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อการยกระดับประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านสู่สถาบันการเงินชุมชน ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ คือ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ส่วนตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านสู่สถาบันการเงินชุมชน เป็นแบบเลือกตอบตามแบบของ ลิเคิร์ต (Likert Scale) (วัชรภรณ์ สุริยาภรณ์, 2556)

2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านจากการสนทนากลุ่มย่อยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป้าหมาย 6 จังหวัดเกี่ยวกับกิจกรรม 4 ด้านคือ การจัดหา การขนส่ง การจัดเก็บ และการกระจาย

3. การตรวจสอบเครื่องมือ

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ห่วงโซ่อุปทานพร้อมทั้ง มีการตรวจสอบโดยที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยเลือกข้อคำถามที่ค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลการตรวจสอบได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อคำถาม นำเครื่องมือแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลได้จำนวน 378 ชุด ทดสอบค่าความเที่ยงตรง (validity) ของข้อคำถามโดยการวิเคราะห์ Factor Analysis ได้ค่าองค์ประกอบ (Factor Loading) มากกว่า 0.30 แสดงว่าข้อคำถามมีความเหมาะสม (นิคม ถนอมเลี้ยง, 2550) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ตามวิธีครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ระหว่าง 0.762 - 0.955 อยู่ที่ค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (Nunnally & Bernstein, 1994) แบบสัมภาษณ์ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยใช้เครื่องมือ 2 ชุด ได้แก่

4.1 แบบสอบถามความคิดเห็นระดับประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านสู่สถาบันการเงินชุมชนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในกำกับของสห. สาขา 2 ตอบแบบสอบถามด้วยตนเองในช่วงเดือนกรกฎาคม-ตุลาคม 2563 ซึ่งขนาดของตัวอย่างที่คำนวณได้เท่ากับ 384 ตัวอย่าง แต่การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจำนวน 400 ตัวอย่าง ได้รับการตอบกลับมาจำนวน 378 ตัวอย่าง คิดเป็นอัตราตอบกลับ ร้อยละ 94.5

4.2 แบบสัมภาษณ์การศึกษาห่วงโซ่อุปทานกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) จำนวน 6 ครั้ง รวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในกำกับของสห.สาขา 2

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ทดสอบคุณลักษณะของตัวแปร คือ การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ โดยใช้ Variance Inflation (VIF) สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ การวิเคราะห์ความแปรปรวน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาห่วงโซ่อุปทานกองทุนหมู่บ้านของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 2

ภาพรวมของการจัดหาเงินทุนตามห่วงโซ่อุปทาน 4 กิจกรรมของงาน กองทุนเงินล้าน สถาบันการเงินชุมชนและโครงการพระราชรัฐ ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พบว่า โดยได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากรัฐบาลเป็นส่วนใหญ่ และยังได้รับบริจาคทรัพย์สินอื่น นอกเหนือจากตัวเงิน การขนส่งเงินทุน กองทุนเงินล้าน ให้กู้ยืมทั้งก้อนแก่สมาชิกในครั้งเดียว และชำระปีละครั้ง มีระเบียบกองทุนหมู่บ้านชัดเจน สถาบันการเงินชุมชนสามารถรับฝากเงินออม การดำเนินงานมีความคล่องตัวมากกว่ากองทุนเงินล้าน การดำเนินงานโดยรวมของสถาบันการเงินชุมชน ไม่มีหนี้สูญ โครงการพระราชรัฐเป็นนโยบายของรัฐบาลสนับสนุนงบประมาณแก่กองทุนหมู่บ้านนำไปลงทุนในชุมชนหารายได้ การจัดเก็บเงินทุนสำรองของสถาบันการเงินชุมชนจะใช้แนวทางเดียวกับกองทุนเงินล้าน เช่น การสำรองเงินทุนเพื่อพัฒนาระบบงาน 1) ระบบงานสำนักงาน 2) ระบบสื่อสารกับสมาชิก 3) ระบบให้บริการแก่สมาชิกจะมีการตกลงกันและกำหนดเวลาปฏิบัติงาน 4) ระบบงานคอมพิวเตอร์ และ 5) ระบบงานบัญชี ซึ่งตามข้อ 4 และ 5 ยังมีปัญหาเพราะขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ขาดทักษะ การใช้งาน การกระจายเงินทุนมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงาน 4 กิจกรรมในการตอบสนองความต้องการ ได้รับความเชื่อถือและความพึงพอใจ และผลประโยชน์ตอบแทนจากการดำเนินงาน ตลอดจนปัญหาการดำเนินงานของทั้งกองทุนหมู่บ้าน สถาบันการเงินชุมชนและโครงการพระราชรัฐ โดยการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดเดียวกัน สำหรับกระบวนการพิจารณาและอนุมัติการกู้ยืม การติดตามทวงถามหนี้จะใช้หลักการและระเบียบของกองทุนหมู่บ้านเหมือนกัน การดำเนินงานโดยภาพรวมได้รับการยอมรับเชื่อถือและพึงพอใจจากสมาชิกคณะกรรมการชุมชนและสังคมเมืองที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการดำเนินงานมีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและปฏิบัติตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านอย่างเคร่งครัด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภาพรวมการดำเนินงานห่วงโซ่อุปทานกองทุนหมู่บ้าน 4 กิจกรรม

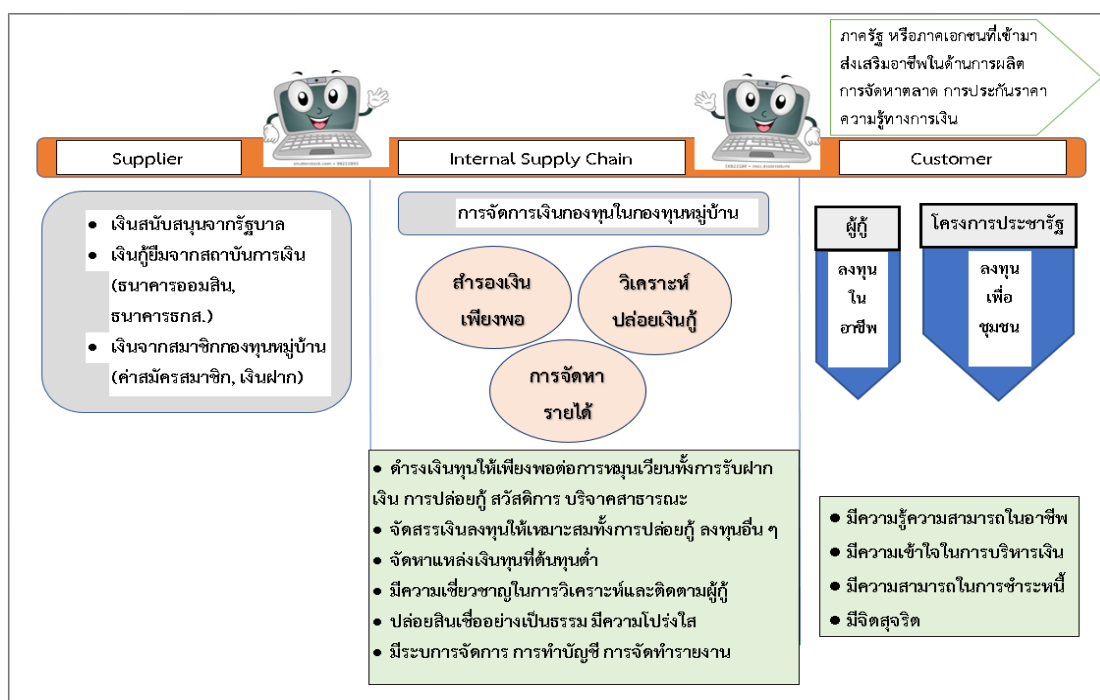
กิจกรรม	กองทุนเงินล้าน	สถาบันการเงินชุมชน	โครงการประชารัฐ
การจัดหาเงินทุน : - รัฐบาลจัดสรรให้ - กู้ยืมจากธนาคาร - เงินค่าหุ้นจากสมาชิก - เงินฝากสัจจะออมทรัพย์ - เงินฝากสมาชิก - เงินฝากประชาชน ทั่วไป	1. รัฐบาลจัดสรรเริ่มต้น - ครั้งแรก 1 ล้านบาท - เพิ่มทุนให้ระยะที่ 2 ตาม ขนาดกองทุนเล็ก-กลาง- ใหญ่ กองทุนละ 200,000, 400,000 และ 600,000ตามลำดับ - เพิ่มทุนระยะที่ 3 จำนวน 1 ล้านบาท 2. เงินค่าหุ้นแรกเข้าเป็น สมาชิกตั้งแต่ 10-100บาท 3. เงินค่าหุ้นรายปี 100-1,000 บาท	1. เริ่มต้นสนับสนุนจาก ธนาคารออมสิน 30,000 บาท คอมพิวเตอร์พร้อม โปรแกรม ธกส. 20,000 บาท และ สทบ. สนับสนุน 20,000 บาท 2. จัดหาจาก - เงินฝากจากสมาชิก - โอนจากเงินฝากสัจจะ ออมทรัพย์เข้าฝากสถาบัน การเงินชุมชน - เงินฝากจากประชาชน 2. จัดหาจาก - เงินฝากจากสมาชิก	1. รัฐบาลสนับสนุนครั้ง แรก จำนวน 500,000 บาท 2. ครั้งที่ 2 จำนวน 200,000 บาท 3. ครั้งที่ 3 จำนวน 300,000 บาท 4. ครั้งที่ 4 จำนวน 200,000 บาท
	4. เงินฝากสัจจะออมทรัพย์ (ขั้นต่ำ) 20 บาท -1,000 บาทต่อเดือน	- โอนจากเงินฝากสัจจะ ออมทรัพย์เข้าฝากสถาบัน การเงินชุมชน - เงินฝากจากประชาชน	
การขนส่งหรือ เคลื่อนย้ายเงินทุน : - ให้กู้ยืม - ลงทุนเอง - ร่วมทุน	1. เงินกองทุนทั้งหมด นำมาพิจารณาจัดสรรให้ สมาชิกกองทุนกู้ยืม 2. การพิจารณาจัดสรร ตามกฎระเบียบกองทุน และข้อตกลงระหว่าง คณะกรรมการและสมาชิก กองทุน 3. ขอกู้ได้ครั้งเดียวต่อ รอบการจัดสรรเงินของ รัฐบาล	1. นำเงินรับฝากและการ กู้ยืมจากธนาคารปล่อยกู้ ให้กับสมาชิกกองทุนใน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6- 15 ต่อปี 2. พิจารณาให้กู้ตาม วัตถุประสงค์เพื่อประกอบ อาชีพ ใช้จ่ายประจำวัน กู้ ถูกเงิน 3. กู้ได้ตลอดปีที่มีเงิน เพียงพอปล่อยกู้ 4. ให้กู้กับสมาชิกสามัญ และสมาชิกสมทบ 5. การให้กู้ยืมแบบเดี่ยว และแบบกลุ่มอาชีพ 6. มีประกันความเสี่ยง 6.1 ออมร้อยละ 10 ของเงินกู้	1. ค้าขายในชุมชนกับ สมาชิกและคนทั่วไป 2. รับคำสั่งซื้อล่วงหน้า จากสมาชิก 3. ซื้อขายเงินเชื่อ 4. คั้นป่นผลแก่สมาชิก ลงทุนเองโดย 1. ร้านค้าปลีกของกลุ่ม 2. ร้านค้าประชารัฐเพื่อ การเกษตร 3. โรงน้ำดื่ม/ตู้น้ำดื่มยอด เจริญ 4. ปั่นน้ำมัน 5. ตลาดประชารัฐให้เช่า 6. ให้เช่าอุปกรณ์จัดงาน ฯลฯ ร่วมลงทุนโดย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กิจกรรม	กองทุนเงินล้าน	สถาบันการเงินชุมชน	โครงการประชารัฐ
		6.2 ประกันความเสี่ยงคล้ายธนาคาร (Front-end fee) 6.3 คนค้าประกัน 2 คน ลงทุนเองโดย 1. กำไรส่วนต่างเงินกู้ยืม 2. เงินที่เหลือจากให้กู้ยืม นำมาลงทุนค้าขายตามคำสั่งซื้อของสมาชิกในชื่อเรียกว่า “ตลาดลอยฟ้า”	1. ร่วมลงทุนกับร้านค้าชุมชน กลุ่มเลี้ยงวัว กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น กลุ่มลำไย ต่อเติมปะปาหมู่บ้าน
การจัดเก็บเงินทุนสำรอง: - เพื่อกู้ยืม - เพื่อพัฒนา - ระบบงานกองทุน - จัดสวัสดิการ - พัฒนาบุคลากร - บริจาคและทำประโยชน์สาธารณะ - ค่าใช้จ่าย ค่าดำเนินการของคณะกรรมการ	นำเงินที่ได้จากรัฐบาลให้สมาชิกกู้ทั้งหมด การปฏิบัติงานปีละครั้ง 1. มีอาคารสถานที่ถาวร 2. ระบบงานสำนักงาน 3. ระบบงานบัญชี 4. ระบบงานคอมพิวเตอร์ 5. ระบบการสื่อสาร 6. ระบบการให้บริการ 7. สวัสดิการ/บริจาคสาธารณะ 8. จัดสรรดอกผลมาเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงานแบ่งเป็นสมทบกองทุน/ประกันความเสี่ยง/ค่าตอบแทนกรรมการบริหารจัดการกองทุน/สาธารณประโยชน์/สวัสดิการ และอื่น	ต้องสำรองเงินฝากร้อยละ 30-40 การปฏิบัติงานขึ้นกับแต่ละกองทุนกำหนด เช่น สัปดาห์ละครั้ง-1 วันหรือเดือนละ 1-2 วัน ใช้ระบบงานเดียวกับกองทุนตลอดจนสวัสดิการและบริจาคสนับสนุนกิจกรรมโรงเรียน หน่วยงาน สังคมงานบุญ ประเพณี ช่วยเหลือเหตุภัยพิบัติ ฯ จ่ายดอกเบี้ยเงินฝาก จ่ายปันผลค่าหุ้นรายการอื่นคล้ายกองทุน	การปฏิบัติงานในโครงการประชารัฐจะสอดคล้องกับช่วงเวลาเดียวกันในการปฏิบัติงานของสถาบันการเงินชุมชน เช่น การซื้อขายของร้านค้าประชารัฐ
การกระจายเงินทุน : - การยอมรับเชื่อถือและความพึงพอใจ - การจัดสรรผลประโยชน์และผลการดำเนินงาน - ปัญหาในการดำเนินงาน	- การดำเนินงานปฏิบัติตามระเบียบเคร่งครัด บริการและช่วยเหลือสมาชิก - เงินกองทุนต้องอยู่ครบ - สวัสดิการสมาชิก - ขาดคนรุ่นใหม่ร่วมงาน	- ทำงานคล่องตัว ยืดหยุ่น มีเวลาทำงานเพิ่มขึ้น ให้บริการดี - มีกำไร - ขาดระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน ขาดทักษะและเครื่องมืออุปกรณ์	- สร้างรายได้ให้กองทุนและชุมชนท้องถิ่น - ศักยภาพการค้าขาย - องค์ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ

แม้ว่าการดำเนินงานส่วนใหญ่โดยภาพรวมจะออกมาดี แต่ก็ยังประสบปัญหาการดำเนินงานที่เป็นปัญหาสำคัญ ได้แก่ 1) กฎระเบียบสถาบันการเงินชุมชน ยังไม่มีและไม่มีมาตรฐานชัดเจนปัจจุบัน อนุโลมใช้ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 2) ศักยภาพของบุคลากร ขาดเกี่ยวกับทักษะการบริหารจัดการ การปฏิบัติงาน เพราะคณะกรรมการต้องทำในทุกหน้าที่ด้วยตนเอง นอกจากนี้การปฏิบัติงานด้านเอกสาร การจัดทำรายงานการเงินบัญชียังคงเป็นปัญหายุ่งยากสำหรับคณะกรรมการ 3) ความไม่พร้อมและขาดแคลนเครื่องมืออุปกรณ์ คอมพิวเตอร์และโปรแกรมด้านบัญชี กองทุนหมู่บ้านบางแห่งไม่มีและบางแห่งมีแต่ใช้ไม่เป็น 4) คุณสมบัติของผู้กู้ สถาบันการเงินชุมชนบางแห่งมีเงินทุนเวียนไม่เพียงพอให้กู้ยืม แต่บางแห่งมีเงินทุนเวียนล้น ทำให้ต้องมีการหยุดรับฝาก หรือมีการกำหนดยอดฝาก ทั้งที่ยังมีผู้กู้ยืมที่มีความต้องการ แต่มีคุณสมบัติไม่เพียงพอ ตลอดจนลูกหนี้บางรายที่ยังไม่สามารถชำระหนี้ได้

การวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานของ กทบ. สาขา 2 พบว่า Supplier และผู้ให้การสนับสนุนเงินทุนให้แก่กองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ รัฐบาล ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เงินหุ้นและเงินฝากจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและเงินฝากจากสมาชิกสหทบ นำไปดำเนินงานภายใน Internal Supply Chain เพื่อจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน ให้มีเงินทุนสำรองเพียงพอ วิเคราะห์ปล่อยเงินกู้ยืมและจัดหารายได้ เคลื่อนย้ายสู่ Customer คือ ให้กู้ยืมแก่สมาชิกกองทุนเพื่อนำไปประกอบอาชีพและมีการลงทุนในชุมชนโครงการประชารัฐให้แก่สมาชิกและลูกค้าทั่วไปในชุมชน หรือชุมชนใกล้เคียง การบริหารงานตามห่วงโซ่อุปทานอาศัยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการจัดการสถาบันการเงินชุมชน จากการศึกษาห่วงโซ่อุปทานกองทุนหมู่บ้านพบปัญหา และได้มีข้อเสนอแนะทางแก้ปัญหาเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติไว้ในหัวข้อข้อเสนอแนะการวิจัย ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานกองทุนหมู่บ้านของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 2

ผลการศึกษาระดับประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านสู่สถาบันการเงินชุมชนด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 2

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 2 ทั้ง 6 จังหวัด พบข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 74.9 มีอายุอยู่ระหว่าง 53-62 ปีมากที่สุด ร้อยละ 28.6 มีอาชีพเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 44.2 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 9,000 บาทมากที่สุด ร้อยละ 52.4 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนของสถาบันการเงินชุมชน 5 ปีขึ้นไปมากที่สุด ร้อยละ 88.4 มีวงเงินกู้ยืม จำนวน 20,001-40,000 บาทมากที่สุด ร้อยละ 30.7 มีจำนวนเงินฝากเข้ากองทุนต่อปี ตั้งแต่ 1-1,200 บาทมากที่สุด ร้อยละ 46.3 ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับกองทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกองทุน เป็นลูกหนี้กองทุนและฝากเงินกองทุน ร้อยละ 42.7 เท่ากัน กิจกรรมที่ทำร่วมกับกองทุนส่วนใหญ่กู้ยืมเงินฝากเงินและร่วมลงทุนทำธุรกิจ ร้อยละ 49.9 เท่ากัน

2. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านสู่สถาบันการเงินชุมชนด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 2 จำนวน 378 ราย ดังต่อไปนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อระดับประสิทธิภาพ การจัดการกองทุนหมู่บ้านสู่สถาบันการเงินชุมชนด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = .534) เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า เงื่อนไขคุณธรรมและประสิทธิภาพการจัดการสถาบันการเงินชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = .480) และ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = .562) รองลงมาได้แก่ ด้านความมีภูมิคุ้มกันและเงื่อนไขความรู้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .533) และ ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .517) และด้านความมีเหตุผลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = .548) ตามลำดับดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านสู่สถาบันการเงินชุมชนด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (โดยรวม)	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. ความพอประมาณ	4.14	.569	มาก
2. ความมีเหตุผล	4.21	.548	มาก
3. ความมีภูมิคุ้มกัน	4.28	.533	มาก
4. เงื่อนไขความรู้	4.28	.517	มาก
5. เงื่อนไขคุณธรรม	4.30	.480	มาก
5.1 ด้านนิติธรรม	4.31	.586	มาก
5.2 ด้านความโปร่งใส/เปิดเผย	4.30	.556	มาก
5.3 ด้านความรับผิดชอบ	4.31	.511	มาก
5.4 ด้านการมีส่วนร่วม	4.28	.548	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (โดยรวม)	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
5.5 ด้านคุณธรรม	4.35	.540	มาก
5.6 ด้านความคุ้มค่า	4.23	.529	มาก
6. ประสิทธิภาพการจัดการสถาบันการเงินชุมชน	4.30	.562	มาก
รวม	4.25	.534	มาก

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม สามารถอธิบายตัวแปรตาม (Y) คือ ประสิทธิภาพการจัดการสถาบันการเงินชุมชน ได้ร้อยละ 71.70 ($F = 192.331$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างประสิทธิภาพการจัดการสถาบันการเงินชุมชน กับตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปร มีค่าเท่ากับ .849 และมีความคลาดเคลื่อนของการทำนาย .298 พบว่าตัวแปรที่มีผลต่อระดับประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านสู่สถาบันการเงินชุมชนด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระแต่ละด้านที่มีอำนาจทำนายระดับประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านสู่สถาบันการเงินชุมชนได้ดีที่สุด คือ เงื่อนไขคุณธรรม ($Beta = .706$) รองลงมา เงื่อนไขความรู้ ($Beta = .152$) ความมีภูมิคุ้มกัน ($Beta = .146$) ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้งหมดมีประสิทธิภาพการพยากรณ์ร้อยละ 72.1 ($R^2 = .721$) ส่วนด้านความพอประมาณ (X_1) และความมีเหตุผล (X_2) มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ > 0.05 แสดงว่าไม่ส่งผลต่อระดับประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านสู่สถาบันการเงินชุมชน (Y) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงส่งผลต่อการระดับประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านสู่สถาบันการเงินชุมชน

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	Y ประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านสู่สถาบันการเงินชุมชน		t	Sig.
	สัมประสิทธิ์ถดถอย (Beta)	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
X_1 ความพอประมาณ	-.074	.042	-1.771	.077
X_2 ความมีเหตุผล	-.069	.043	-1.631	.104
X_3 ความมีภูมิคุ้มกัน	.146	.049	3.144*	.002
X_4 เงื่อนไขความรู้	.152	.054	3.081*	.002
X_5 เงื่อนไขคุณธรรม	.706	.062	13.417*	.000
$R = .849 \quad R^2 = .721 \quad \text{Adj } R^2 = .717 \quad \text{SEE} = .298 \quad F = 192.331^*$				

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 โดยพบว่าห่วงโซ่อุปทานกองทุนหมู่บ้าน 4 กิจกรรม คือ การจัดหาเงินทุน การขนส่งเคลื่อนย้ายเงินทุน การจัดเก็บสำรองเงินทุนและการกระจายเงินทุน มีการเชื่อมโยงการดำเนินงานทั้งภายในและภายนอกกองทุนหมู่บ้าน 3 งาน คือ กองทุนเงินล้าน สถาบันการเงินชุมชน และโครงการประชารัฐ พบความเชื่อมโยงแต่ละห่วงโซ่ ตามกระบวนการของกิจกรรม คณะกรรมการและสมาชิกกองทุน ตลอดจนความสัมพันธ์ในชุมชน เริ่มตั้งแต่การได้รับจัดสรรเงินทุนจาก Supplier ได้แก่ รัฐบาล ธนาคารและสมาชิกผู้ถือหุ้น พบข้อดีในการสร้างโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ เพื่อใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ กู้ฉุกเฉินและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และมีการส่งเสริมการออม ตลอดจนการร่วมลงทุนในชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของท้องถิ่น กองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่สามารถดำเนินงานได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านอย่างเคร่งครัด ส่วนที่ยังเป็นจุดอ่อน คือ การไม่สามารถชำระหนี้ “กองทุนเงินล้าน” เมื่อครบกำหนดรอบระยะเวลา 1 ปี ต้องมีการกู้ O/D จากธนาคารหรือปรับโครงสร้างหนี้ จึงเกิดวงจรหนี้พอกพูนและเป็นหนี้เรื่อยมา ซึ่งสอดคล้องกับการเปิดเผยงานวิจัยกองทุนหมู่บ้าน 14 ปีจากการนำเสนอของ Thaipublica (2558) ทั้งนี้มีหลายสาเหตุ เช่น เกิดภัยแล้งผลผลิตการเกษตรไม่ได้ตามเป้าหมาย ใช้เงินไม่ตรงวัตถุประสงค์ และไม่สามารถชำระหนี้ได้ก่อนครบ 1 ปี ซึ่งเป็นการกำหนดระยะเวลาที่ไม่ยืดหยุ่นต่อลูกหนี้ ส่วน Internal Supply Chain หรือการจัดการเงินกองทุนในกองทุนหมู่บ้าน 3 ส่วน คือ การสำรองเงินเพียงพอ การวิเคราะห์ปล่อยเงินกู้และการจัดหารายได้ พบว่ากองทุนหมู่บ้านส่งเสริมให้มีการออมเงินฝากจะออมทรัพย์และรับฝากเงินจากสมาชิกและประชาชนทั่วไป จนสามารถมีเงินทุนหมุนเวียนนำไปปล่อยกู้ ทั้งการให้กู้เดี่ยวและกู้แบบกลุ่มอาชีพ โดยใช้บุคคลค้ำประกัน 2 ใน 3 โอกาสหนี้สูญจึงแทบไม่มี เงินที่เหลือจากให้กู้ยังสามารถนำไปลงทุนในชุมชน ตลอดจนการร่วมลงทุนพัฒนาชุมชน เช่น การลงทุนประปาหมู่บ้าน กลุ่มวิสาหกิจในชุมชน เป็นต้น ลักษณะการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมีความสอดคล้องกับโมเดลการมีเงินที่เชื่อมั่นในศักยภาพของคนจน ส่วน Kabir Hasson, M. and Renteia-Guerrero (1997) ศึกษาบทบาท การดำเนินงาน ปัจจัยความสำเร็จของธนาคารกรามีนในบังคลาเทศ หัวใจสำคัญคือ การยืดหยุ่น การปรับปรุงเกณฑ์ โดยความเห็นและการมีส่วนร่วมของสมาชิก การให้กู้ยืมแบบกลุ่ม การกำหนดรูปแบบและระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ การบังคับให้ผู้กู้ออมเงิน การติดตามดูแลการใช้เงิน และ Hussain, M., Maskooki, K. and Gunasekaran, A. (2001) ศึกษาโอกาสและความเจริญรุ่งเรืองของระบบธนาคารกรามีนในยุโรป หัวใจสำคัญ คือ ความเชื่อถือนะหว่างกัน การกู้ผ่านระบบ peer group หรือกลุ่มเพื่อน มีความสอดคล้องกับลักษณะการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในแต่ละห่วงโซ่ด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แม้ว่าการศึกษาของต่างประเทศจะไม่ได้คำนึงถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่การดำเนินงานที่จะประสบความสำเร็จได้และเกิดความเชื่อถือนะหว่างกันในการกู้ยืมและพึงพอใจ ด้วยหลักธรรมาภิบาล ปฏิบัติตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน เป็นธรรม เปิดเผยมตรวจสอบได้โดยมีตัวแทนจากสมาชิกเข้าร่วมตรวจสอบ มีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุน คณะกรรมการให้บริการที่ดีและช่วยเหลือแก้ปัญหาหนี้สิน เป็นต้น นอกจากนี้พบปัญหาการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น ระบบงานที่ไม่เหมาะสมกับปริมาณ

งาน ทักษะด้านการบริหารและปฏิบัติงาน ขาดแคลนอุปกรณ์และเครื่องมือ องค์ความรู้ด้านการเงิน บัญชี คอมพิวเตอร์ วินัยทางการเงิน แรงจูงใจคณะกรรมการและคนรุ่นใหม่เข้าร่วมงาน ความชัดเจนของกฎหมายเกี่ยวกับสถาบันการเงินชุมชน เป็นต้น สอดคล้องกับ Parul Akhter Bangladesh (2018) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินรายย่อยในบังกลาเทศ 5 ปัจจัย คือ ระบบการให้กู้ยืมเงิน แรงจูงใจของพนักงาน ระบบการจัดการที่เหมาะสม ระบบบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ และกรอบการกำกับดูแลของรัฐบาล หากกองทุนหมู่บ้านได้รับการพัฒนาจะสามารถบริหารจัดการกองทุนได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ระดับประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านสู่สถาบันการเงินชุมชนด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีประสิทธิภาพสูงสุดคือ เงื่อนไขคุณธรรมความมีหลักธรรมาภิบาล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพ และความสอดคล้องกับการศึกษาของ วรพิทย์ มีมาก (2560) พบว่าองค์ประกอบหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ใน 5 อันดับแรกที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านและมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับ วลัยลิกา ลิ่มสุวรรณ (2561) พบว่า บทบาทของสถาบันการเงินชุมชนช่วยแก้ปัญหาความยากจนในเชิงบวก สามารถสร้างงานสร้างรายได้แก่สมาชิกและสอดคล้องกับ นพพร จันทรน้ำชู และคณะ (2561) พบว่า การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการเกิดความสำเร็จในด้านการออม การให้สินเชื่อ การจัดการทางการเงิน สวัสดิการชุมชนและการบริหารจัดการ และผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านที่ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านสู่สถาบันการเงินชุมชน ได้แก่ ด้านความพอประมาณและความมีเหตุผล พบว่า การวางแผนการรับ-จ่ายเงินตั้งแต่การได้มาของเงินทุนจากการสนับสนุนของรัฐบาล การกู้ยืมเงิน การจัดสรรเงินกู้ยืมแก่สมาชิก การติดตามทวงถามหนี้ จะดำเนินการเป็นไปตามระเบียบกองทุนและการกำหนดของรัฐบาล อาทิ การสอบถามว่าทำไมจึงต้องกู้เงิน ในบางกรณีทั้งที่อาจไม่จำเป็นต้องใช้ คำตอบคือ รัฐบาลให้กู้หรือทำตามข้อกำหนด เป็นต้น นอกจากนี้ความสามารถในการหารายได้เพิ่มจากการลงทุน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนที่ไม่ได้มีการใช้ทักษะความรู้ความสามารถเพียงพอในการเป็นผู้ประกอบการที่มุ่งหวังกำไรในเชิงธุรกิจแบบเอกชนมากนัก อาจเพราะมีความรู้ด้านการประกอบการที่จำกัด เป็นต้น จากการศึกษาห่วงโซ่อุปทานกองทุนหมู่บ้านและระดับประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านสู่สถาบันการเงินชุมชน พบปัญหาที่นำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ คือ การให้ความรู้คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนด้านการลงทุน การผลิต การคำนวณต้นทุน การตลาด จึงจะทำให้เศรษฐกิจฐานรากมีความเข้มแข็งเพื่อความอยู่รอดของคนในชุมชนที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ด้านมาตรฐานและระเบียบปฏิบัติ นอกจากมีระเบียบกองทุนหมู่บ้านแล้ว กทบ. ควรออกระเบียบสถาบันการเงินชุมชนและแนวปฏิบัติของโครงการพระราชดำริให้มีรายละเอียดที่ชัดเจน โดยให้ความรู้และทำความเข้าใจที่ตรงกัน เพื่อขจัดความสับสนและความไม่แน่ใจ

1.2 สทบ. ซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบกำกับดูแล ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการ กทบ. ควรจัดทำเกณฑ์มาตรฐานกลาง ส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการบริหารงาน การปฏิบัติงาน การลงทุนประกอบอาชีพเพิ่มพูนรายได้ ทักษะและวินัยทางการเงินที่ถูกต้องด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนจัดทำระบบปฏิบัติการที่เป็นระบบกลางสนับสนุนการทำงานของกองทุนทั่วประเทศเป็นระบบเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านดำเนินงานตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านอย่างเคร่งครัด และมีจุดแข็งด้านความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับชุมชน ซึ่งข้อมูลเชิงคุณภาพอาจไม่เพียงพอ หากสามารถวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณนำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเชิงคุณภาพในการพิจารณาให้กู้ยืม การลดความเสี่ยง การให้คำแนะนำและการช่วยเหลือแก้ปัญหาแก่สมาชิกกองทุนได้

2.2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสามารถใช้ระยะเวลาการติดตามทวงถามหนี้ล่วงหน้าก่อนครบกำหนด ถ้าหากคณะกรรมการใช้เวลาดังกล่าวนั้นติดตามลูกหนี้อย่างใกล้ชิดเพื่อพิจารณาว่าได้นำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ยังสามารถติดตามเพื่อรับรู้ปัญหาและให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่ลูกหนี้ได้

2.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสามารถกำหนดสัดส่วนค่าดำเนินงาน เพื่อสร้างแรงจูงใจและสิ่งท้าทายความสามารถในการลงทุนเพิ่มพูนรายได้มากขึ้น นอกเหนือจากดอกเบี้ยเงินกู้ และเงินลงทุนตามโครงการประชารัฐ ย่อมจะสามารถสร้างขวัญและกำลังใจแก่คณะกรรมการ และโอกาสชักชวนคนรุ่นใหม่ให้สนใจเข้าร่วมงานกองทุนหมู่บ้าน

2.4 กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่งมีการกำหนดโครงสร้างการดำเนินงานภายในที่ชัดเจน แต่มักประสบปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรและงานที่ไม่สอดคล้องกัน ดังนั้นคณะกรรมการควรกำหนดรายละเอียดของงานให้ชัดเจนและเลือกคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงาน

2.5 สทบ. ควรให้การส่งเสริมสนับสนุน สิ่งที่กองทุนหมู่บ้านไม่สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง เช่น การสนับสนุนระบบกลางเพื่อให้มีรูปแบบการทำงานเดียวกันทั่วประเทศ

2.6 สทบ. สาขา 2 ในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลกองทุนหมู่บ้าน 6 จังหวัด ด้วยความร่วมมือกันกับกองทุนหมู่บ้าน ควรจัดทำโครงการประกวด “ศักยภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้านด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูกองทุนหมู่บ้านที่มีความโดดเด่น เข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้

เอกสารอ้างอิง

- ไทยพับลิก้า กล้าพูดความจริง. (2558). เปิดงานวิจัย “กองทุนหมู่บ้าน” 14 ปี. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2560, จาก <https://thaipublica.org/2015/09/villagefund-1/>.
- ไทยรัฐฉบับพิมพ์. (2561). กองทุนหมู่บ้าน' 61 กุญแจไขความจน. สืบค้นเมื่อ 19 ตุลาคม 2561, จาก <https://www.thairath.co.th/content/1318031>.

- นพพร จันทรนำชูและคณะ. (2561). รูปแบบการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจชุมชนที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน. *Veridian E-Journal Silpakorn University*, 11(2), 3217-3232.
- วรพิทย์ มีมาก. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ บทวิเคราะห์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารสังคมศาสตร์*, 20(20), 179-198.
- วัชรภรณ์ สุริยาภรณ์. (2556). *วิจัยธุรกิจยุคใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัลย์ลิกา ลิ้มสุวรรณ. (2561). บทบาทสถาบันการเงินชุมชน ในการแก้ปัญหาความยากจน. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(1), 59-76.
- วุฒิ สุขเจริญ. (2561). *วิจัยการตลาด*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. (มปป.). *การจัดการการเงินชุมชน กรณีเครือข่ายสัจจะออมทรัพย์ จังหวัดสงขลา*. ชุดบทเรียนชุมชนลำดับที่ 14. มปป.
- สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 2. (2562). *ข้อมูลกองทุนหมู่บ้านที่ยกระดับเป็นสถาบันการเงินชุมชน*. อุดรดิตถ์. (โรเนียว).
- Hussain, M., Maskooki, K. & Gunasekaran, A. (2001). "Implications of Grameen banking system in Europe: prospects and prosperity", *European Business Review*, 13(1), 26-42.
- Kabir Hassan, M., & Renteria-Guerrero, L. (1997). "The experience of the Grameen Bank of Bangladesh in community development", *International Journal Of Social Economics*, 24(12), 1488-1523.
- Nunally, J.C., & Bernstein, I.H. (1994). *Psychometric Theory*. (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Parul, A. (2018). A Study on the Factors Affecting the Performance of Microfinance Institutions in Bangladesh. *Pacific Business Review International*, 10(11).